

הלכות מגלה סימן תרפ"ט

השומע ממנו (ב) לא יצא. (ז) וינש אומרים שהנשים אינם מוציאות את האנשים: הגה ויש אומרים, (ח) אם האשה קוראה (ג) לעצמה מכרכת לשמצ' מגלה, שאינה תובת בקריאה (מדרי פ"ק ומגלה):
ג (ט) אנדרווגינוס (י) מוציא מינו, (יא) ולא שאינו מינו. (יב) טמטום ומי שחציו עבד, אפלו מינו (ד) אינו מוציא: הגה (יג) יש אומרים דאפלו את (ס) עצמו אינו מוציא וצריך לשמע מאחרים (כ"י):
ד ה"ה שומע מגלה ממי שהוא מדר הנאה ממנו, (יד) יצא: ה * מקום שאין מנין, אם אחד יודע והאחרים אינם יודעים, אחד פוטר את כלם, ואם כלם יודעים, כל אחד קורא (ו) (ט) לעצמו:

באר היטב

מוציא נשים, וקטן לקטן ואשה לאשה, איז, ועין ד"א"ה"ו: (ב) לא יצא, וכ"כ סקט דהשומע מן החרש יצא בדיוקו, וכ"כ בגמרא: (ג) לעצמה, ובמדרש הנזיל רות כתב דלא תקרא לעצמה רק השמע מהאנשים: (ד) אינו מוציא, אפלו למיד דנשים מוציאות אנשים, זה גרע טפי, ע"כ: (ה) עצמו אינו מוציא, הינו למיד דנשים אין מוציאות אנשים, כ"י. והבאר היטב אשר לפני לא דק בקאן, ע"ש: (ו) לעצמו, ובפ"ה פ"ב בשם מהר"ל בקשיטות דצדוף ספי שיקרא אחד לכלם, וכ"כ המ"א, משום ברב"עם הדרת קלה.

ולשומע לאינו וכו'ן לשמע ממי שהוא שאינו תוב בקריאה לא יצא, מט"כ זה שכול לשמע ע"י קול רם ותוב בקריאה, עם השומעים מפי קול בינוי יצאו, ע"ש; ונראה שהוא עצמו יל ג"כ יצא אע"פ דלא השמיע לאינו, דנ"א מימ בקריאה הוא, וכו'ן שהוא עצמו קורא, יצא י"ח בקריאה אע"פ שלא השמיע לאינו, כמו בק"ש דנ"א ולא השמיע יצא, וקריאה כשמיטת אחרים ספנה דמי דאע"ג דאחרים קשיטו הוא לא שמע מ"מ יצא בקריאה שקרא לעצמו, ועין לעיל סימן כ:

משנה ברורה

(ו) ורצה לומר, דעצם קריאת המגלה הוי רק מדברי סופרים, וחיובו של קטן הוי ג"כ רק מדרבנן בכל המצוות, מה שאין כן גדול הוי סד דרבנן, (י"א) ולא אתי הרי דרבנן ומפיק סד דרבנן. והנה לעיל בסימן תרעה סעיף ג הביא המחבר דיש מי שמשכיר בקטן⁸⁰ שהגיע לחפוף שכול להוציא אחרים מהדלקתו, (י"ב) והוא הדין לענין קריאת המגלה, ועין בעקר ד"ינים שכתב בשם סמ"א דה"י דבמקום הדחק פ"ש"אין שם אנשים בקריאה במקרא מגלה יכול להוציאם קצין שהגיע לחנוה: (ז) ויש אומרים שהנשים אינם מוציאות וכ"י. ולא דמי לנר"ה⁸¹, (יג) דשאני מגלה דהוי כמו קריאת התורה⁸², ופסולה מטפי כבוד הצבור, ולכן אפלו לחידי אינה מוציאה מטשום לא פלוני; וגם (ד) דאפשר דאשה אינה תובת בקריאה רק לשמצ', וברלקמה,

ומקרי שאינה מתובת בדבר לגבי איש. אבל אשה מוציאה (טו) את הברחה: (ח) אם האשה קוראה וכ"י. ועין במגן אברהם שמצדד דלא תקרא לעצמה קלל רק השמע מהאנשים. וכל זה בינש לה ממי לשמצ', (טו) אבל אם אין לה מי שיקרא לפניה, תקרא היא לעצמה במגלה כשרה, ומכרכת אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמע מקרא מגלה⁸⁶ [ח"א]: **ג (ט) אנדרווגינוס. יש לו (ח) זכרות ונקבות: (י) מוציא מינו.** דאם זה זכר, ואם זה נקבה גם זו נקבה; ואם נספר דהוא כר"ה בפני עצמו, גם השני כר"ה בפני עצמו הוא: (יא) ולא שאינו מינו. דשט"א זה נקבה והשני הוא זכר; ואפלו למאן דאמר הנשים מוציאות האנשים, זה גרע טפי, (י"ב) דבעינן שהמוציא את אחרים יהיה נפר אם הוא איש או אשה: (י"ב) טמטום וכ"י אפלו מינו אינו מוציא. דשט"א זה זכר תה נקבה [מה שאין כן אנדרווגינוס כלן שוין במינן]. וכן מי שחציו עבד, (י"ג) לא אתי צד עבדות דידה ומפיק להאחר שיש בו צד חרות: (י"ג) יש אומרים דאפלו את עצמו וכ"י. זה לא קאי אטמטום, רק אהצ"ו עבד והצ"ו בן חורין, ומשום דלא אתי צד עבדות דידה ומפיק צד חרות דידה, וכל זה דנקא לדעה הסוברת דנשים אין מוציאות האנשים, ועבד דו"מ לאשה: ד (י"ד) יצא. המצ"ת (כ) לאו להנות נתנו, ולא מקרי תג"ה, ועין לעיל סימן תקפט סעיף ד דש"ך לענין⁸⁷: ה (טו) לעצמו. דאין החידי מוציא חברו אלא בעשרה⁸⁸, ולא דמי לשופר, (כ"א) דקריאת המגלה הוי כמו הפלה דבעינן עשרה וקא⁸⁹. והנה הפ"י חדש כתב דכל זה הוא רק לענין לבתולה, (כ"ב) אבל בדיוקו אם נתפנן לפטר חברו, יצאו אף-על-פי שכלם יודעים, ובמקרא אברהם מצדד עוד, דאפלו לבתולה עדין שיקרא אחד לכלן מטשום 'ברב"עם הדרת מלך⁹¹, אג"כ באל"ה רבה ובמשה יהודא דעתם דמשלתן צרוף דכל אחד יקרא

שער הציון

(י"א) ולא דמי למה שכתב בסוף סימן קפ"ו⁹², דהתם יכול הקטן לאכל כדי שבעו להביא עצמו לדי חייב דרבנן וטרי נמי סד דרבנן [מ"א]: (י"ב) דהא בטא פלגא, כמו שכתב המגן אברהם, וכן כתב הג"א לעיל בסימן תרעה, ע"ש. אכן שארי אחרונים ישבו דעה מהפ"ר שהשמיט כאן דעה בעל העטוי שהעמיקו פ"י תנפה, דבמגלה לא יצא לקמן עלינו, ע"ש אלה רבה ותקד' משה ושי"א⁹³: (י"ג) פג"א אברהם: (ד"ד) הג"א: (טו) אבל לנשים רבות אין האשה מוציאה, דו"ל א"ה מל"א⁹⁴ ק"י בשם התוספות: (טז) וסד"ן ע"ו: א"ס דלמעה ראשונה דהיא העקרת הנשים תובת בקריאה, ואף אם נקט שאין מוציאות לאנשים, על-פ"י-נים בקריאה תובת, וכמו שפסק הפ"י חדש, ואף אם נקט פ"י-אומרים הלא נס"פ"ן מוכח שהוכל לקרא לעצמה ואף שמכרכת לשמע מגלה, ומה שהביא המגן אברהם מדרש הנזילם רוח דלא תקרא לעצמה, ע"ש פתי"א-א"ם דלא נקצא זה הלשון שם, רק הלשון שהובא בהג"א בשם סה"ר חדש, ואינו תובת דלא תוכל לקרא לעצמה, ובפרט אם אין לה מי שיקרא לפניה בודאי תוכל לקרא לעצמה, וכן מוכח בפרי"מ ק"י וסג"א: (י"ז) נמ"כ"ם מהלכות אישות: (י"ח) ב"י יוסף: (י"ט) ואפלו למאן דאטר דשכרים שאינם משחררים ג"כ"ן ס"כ"ם, חייבין רק בפטימה קנשים לזעה וז': (כ) אברהם: (כ"א) מגן אברהם: (כ"ב) וכן משמע בלבוש, ע"ש שם:

שערי תשובה

ע"ש: [ב] לא יצא. ע"ש בה"ט, וע"ש בשכ"י ח"ב סימן לג שכתב שם שקשה להקל בספ"ח ג"ך ששמיטת הראשונים, וע"ש שכתב באחד שכתב אצ"ו ששומע א"כ שמוע קול רם או שומע וקרא המגלה לפני המכיר קול בינוי שרצה שהוא עצמו לא השמיע לאינו, אע"כ יצא המכיר בקריאה וז', דתנש גמור לא הוי כיון ששומע אב זעקו, כ"כ ש"ה"ש בתשובה קלל פ"ה סימן יג וכ"כ מ"ם שם, ובפ"ה הלכות ע"ן סימן קכ"א כתב דאף שאינו שומע רק דשומע"ים ע"ו בקול רם ע"י מין וצ"ע וכו' וכו' כ"כ לא מקרי חרש, וגם אין להש"ב בשביל שלא השמיע לאינו מטשום מספרות הפ"ס"ים מ"ש"ה למגלה, כב"כ דיש חלוק בין לא השמיע לאינו לחרש ומ"ש הביי והביי דה"ק מאד, ונראה דדוקא חרש שאין ראוי להשמיע לאינו וכו'ן לשמע ממי שהוא שאינו תוב בקריאה לא יצא, מט"כ זה שכול לשמע ע"י קול רם ותוב בקריאה, עם השומעים מפי קול בינוי יצאו, ע"ש; ונראה שהוא עצמו יל ג"כ יצא אע"פ דלא השמיע לאינו, דנ"א מימ בקריאה הוא, וכו'ן שהוא עצמו קורא, יצא י"ח בקריאה אע"פ שלא השמיע לאינו, כמו בק"ש דנ"א ולא השמיע יצא, וקריאה כשמיטת אחרים ספנה דמי דאע"ג דאחרים קשיטו הוא לא שמע מ"מ יצא בקריאה שקרא לעצמו, ועין לעיל סימן כ:

באור הלכה

לשמע מאיש ששומע באצ"ו דנקא, ע"ש שם, מטשום דהלא אותן אחרים יכולין לקרות לעצמן או להשפיל שיוציאן איש אחר שיש לו חש השמיעה כמותו אבל לא לפטור לגמרי מקריאה על-כ"פ"ים [הלא אף דבעל"ט נשים פטורות ממצוות עשה שהנמן גמרא, ה"כ חייב אותן מפני שאף הן הוי באותו ה"ס, ואף חרשין הוי באותו ה"ס ולא גרע מן]. ויש פ"ה אריכות דברים ואין כאן מקום להסביר. אכן לדינא אין נקרא אשה, הבלאו הכי הלא דעת כמה ראשונים, הרשב"א והר"מ"ו והרשב"ן, שגם לאחרים הוא מוציא, וכל-שכן שהוא עצמו פ"י-יכ"א, וגם כמ"כ"ם יש חלופי ג"סאות, וכן הסכימו כמה אחרונים כמו שכתבנו במשנה ברורה, ועל-פ"ן חדש לעצמו בודאי ק"כ"ב לקרות בעצמו כיון שאינו שומע, ואף אם יקראנו בלא סעמים ג"כ"ן אין קפ"א⁹², ולשון ר"א"ו קשה ק"ה, שכתב דכול לקרות לבתולה לעצמו, ט"א לשון יכולי, פ"ה, דהלא לבאונה ק"כ"ב לעשות פ"ן: * מקום שאין מנין. דבמקום שיש מנין מתוב לחור אחר מנין, כדלקטן בסימן תרע סעיף י"ח:

הלכות מגלה סימן תרפ"ט

ביאורים ומוספים

דהגרי"ח קניבסקי (אגרת הפורים שם), דעת הגרי"מ פיינשטיין (נטעי גבריאלי שם ס"ק יב) שכשיש הרבה נשים אמנם מצד הדין עדיף שאחת תברך ותוציא את כולם משום 'ברוך עם הדרת מלך', אבל המנהג הוא שכל אחת מברכת לעצמה.

[משנ"ב ס"ק ח]

וקברקת 'אָפּער קדשנע בּמפּוֹתיו וְצַנְנוּ לְשִׁמְעַע מִקְרָא מְגִלָּה²⁶'.
(26) וברמ"א הנוסח הוא 'לשמע מגילה', וכן כתב בשעה"צ (ס"ק טז) ובמשנ"ב לקמן (סי' תרצב ס"ק יא), וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נטעי גבריאלי פליד הע"ג) שמברכת 'לשמע מגילה', מאידך, דעת הגרי"ש אלישיב (אגרת הפורים פ"ג הע"מב, אשרי האישי חיג פמ"ג אות לב), שתברך 'לשמע מקרא מגילה', וכן דעת הגרי"נ קרליץ (ימי הפורים עמ' קא ואגרת הפורים שם הע"מב) שערף שתברך בנוסח 'לשמע מקרא מגילה', כדי לצאת ידי השו"ת הסבורות שנשים חייבות בקריאה, וכן כתב המנחת פיתים (להגרי"מ אריק) כאן שנראה יותר בנוסח זה, כי הנוסח של 'לשמע מגילה' אין לו פירוש מבואר.

[ביה"ל ד"ה חרש]

בלא טעמים גס"כ אין קפ"א²⁷.

(27) וכן כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרצא ס"ק כה) שאם אין מי שידוע לקרותה בטעמים, מותר לקרותה בלא טעמים, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קמב ס"ב) לענין קריאת התורה.

[משנ"ב ס"ק יד]

וְצַנְנוּ לְצִיל סִימָן תִּקְפֵּט סְפִירָה ז' דְּשִׁקְךָ לְעִנְיָנוּ²⁸.

(28) שם כתב השו"ע דין זה לענין תקיעת שופר, והוסיף, שאם ביקש בפירוש ממי שהוא מחדר ממנו הנאה שיתקע עבורו, אסור. ובטעם הדבר ביאר המשנ"ב שם (ס"ק יד), שנהנה במה שקיים רצונו ועשה את שליחותו. וכתב הפרי"ח (כאן ס"ק ד) שהוא הדין לענין מגילה אסור לו לבקש ממי שהוא מורד ממנו שיקרא עבורו את המגילה. והרמ"א שם כתב שאם אמר 'קונם תקיעותיו עלי', אסור גם בשלא אמר לו שיתקע עבורו, וביאר במשנ"ב שם (ס"ק יב) ובשעה"צ שם (ס"ק ט) שבאופן זה אסור אפילו שאין בזה דאגה, ובמנו מי שאוסר על עצמו לזרוק צרור לים, שנאסר אף שלא נהנה מזה.

[משנ"ב ס"ק טו]

אָלָא בְּעֶשְׂרָה²⁹ וכו', דְּבַעֲיָנָן עֶשְׂרָה דְּוָקָא³⁰ וכו', מִשּׁוּם 'בְּכַרְבְּעָם הַדָּרָה כְּלָף'³¹.

(29) אמנם, בשעה"צ לקמן (סי' תרצב ס"ק יג) העיר שמסתימת השו"ע שם משמע שיכול להוציא את חברו אפילו בפחות מעשרה [צ"ע] שהטור העמיד שם כשהשומע חולה ואינו יכול לקרוא בעצמו, וסיים שצריך ליישב סתימה זו.

(30) כמבואר במשנ"ב לעיל (סי' תקצד ס"ק ב וסי' קכד ס"ק א) שבתפילה אינו יכול להוציא את חברו בפחות מעשרה, ובטעם הדבר ביאר (סי' תקצד שם) שצריך כל אחד לבקש רחמים על עצמו ולא על ידי שליח.

(31) וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' רצח סי' יד) ובמשנ"ב שם (ס"ק לו) לענין ברכה על הטר במוצאי שבת, שערף שאחד יברך לכולם, משום 'ברוך עם', וראה בערוך השלחן (סי'ו) שלמעשה כך נוהגים בקריאת המגילה שאחד קורא לכולם גם בפחות מעשרה, משום 'ברוך עם'.

[משנ"ב ס"ק יו]

דִּישׁ מִי שֶׁמְקַשֵּׁר בְּקָטָן³².

(20) וכתב במשנ"ב שם (ס"ק יג) שלפי מה שסתם המחבר כאן [שהשמיט רעה זו לענין קריאת המגילה] משמע שלמעשה אין לסמוך על כך שיוציא הקטן בהדלקתו את הגדולים. [נאכן בשעה"צ כאן (ס"ק יב) הביא שכמה אחרונים יישבו שהמחבר השמיט כאן את דעת בעל העיטור, משום שלא רצה לסמוך עליו לענין קריאת המגילה].

[שעה"צ ס"ק יא]

ולא דמי למה שכתב בסוף סימן קפ"א³³.

(21) שם כתב השו"ע (סי'ב) שקטן יכול להוציא את אביו ידי חובה בברכת המזון, בשלא אכל האב כדי שביעה שאו אינו חייב אלא מדרבנן. וכתב במשנ"ב שם (ס"ק ז) שאם גם הבן לא אכל כדי שביעה, שאו הוא תרי רבנן, יש דעות בין הפוסקים, ויש להחמיר, וכאן סתם המשנ"ב דעת המקילים. וראה עוד לענין קטן שהתפלל מעריב של שבת, שיש הסוברים שאינו חייב בקידוש אלא מדרבנן, האם יכול להוציא את הגדול בקידוש, מה שכתב בשעה"צ לעיל (סי' רעא ס"ק ב וד). וכן בחזו"א (אורח סי' כט ס"ק ה).

[שעה"צ ס"ק יב]

דְּבַמְגַלָּה לֹא רָצָה לְסַמֵּךְ צְלוּי, עֵינֵי אֵלֶיהָ רָצָה וְהַמְדַּמְשָׁה וּש"א³⁴.

(22) וביאר הא"י (ס"ק ט) שהקטן חייב רק בשמיעת המגילה כמו נשים, ולכן אינו מוציא גדולים, כי אינו מחוייב בקריאה כמותם, וכמבואר במשנ"ב לקמן (ס"ק ז) לענין נשים. והחמיר משה כתב שלענין קריאת המגילה החמיר השו"ע, כיון שחובה הוא מדרבי קבלה ומדברי תורה דמ"א, וכן כתב הפמ"ג (פתיחה כוללת ה"א אות יח).

[משנ"ב ס"ק ז]

לְנִרְחֲנָה³⁵ וכו', דְּהָיוּ כְּמֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה³⁶.

(23) שיכולה להדליק ולהוציא אחרים, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תרנה ס"ג) ובמשנ"ב שם (ס"ק ט).

(24) וכפי שכתב השו"ע לעיל (סי' רפב ס"ג) שאשה לא תקרא בתורה בציבור, מפני כבוד הציבור.

[שעה"צ ס"ק טו]

דְּזִילָא קָהוּ סְלִקָא³⁷.

(25) ועל דברי הקרבן נתנאל [שהוא מקור הדברים] ששייך זילא מילתא גם כלפי להוציא נשים אחרות, הקשה הגרש"ז אויערבך (נטעי גבריאלי פליד הע"י) שהרי מבואר בשו"ע לעיל (סי' קצט ס"ו) לענין ברכת המזון שנשים מומנות לעצמן, ואחת יכולה לברך לבולן. [וגם מהמשנ"ב לעיל (סי' רעא ס"ק ד) לענין קידוש, משמע שרק כשמוציאה אנשים ידי חובת קידוש, זילא בהו מילתא, ולא כשמוציאה נשים כמותה, (וכן כתב הא"י שם)].

ולענין הברכות של קריאת המגילה, דעת הגרי"ש אלישיב (בלילה שהוא עמ' 8) שאשה יכולה לברך ולהוציא את שאר הנשים לבתחילה, שאין בזה זילא מילתא, כיון שאינה קוראת את המגילה. מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (חי' סי' נד אות לה) כתב שגם את הברכות תברך כל אחת לעצמה, משום דזילא בהו מילתא שתוציא אחת את כולן [וראה שם עוד טעם בזה], וכן דעת הגרי"נ קרליץ (יד בפורים פ"ח ס"ק יא, אגרת הפורים פ"ג הע"מא)

הלכות מגלה סימן תרפ"ט תרצ

ו (טו) *מנהג טוב להביא (ו) (ז) קטנים וקטנות (ח) לשמע (יט) מקרא מגלה:

תרצ דיני קריאת המגלה, וכו' י"ח סעיפים:

א [*] *קורא אדם את המגלה בין עומד (א) בין (ב) יושב, (ב) *אכל לא יקרא בצבור יושב לכתחלה מפני כבוד העבור: הגה (ג) ואסור לחזן לקרא את המגלה עד (ג) שאוקרים לו קרא (מרדכי סוף הקורא): **ב** *אפלו שנים ואפלו עשרה יכולים לקרותה ביחד, (ד) ויוצאים הם והשומעים מהם: **ג** (ה) יצריך לקרותה בלה, (ו) והמתוך התקב, ואם קראה על-פה לא יצא. (ז) ויצריך שתהא כחובה בלה לפניו לכתחלה, (ח) אכל בדיעבד יאם השמיט הסופר באמצעה תבות (ט) אפלו

קנר הגולה
י סור קשם
הירושלמי
א קשנר מגלה כ"א
ב סור בשם הרמב"ם
קפוק ב ג שם
קמקנה וקריאת שם
הקורא וקריאת יוצאי
ד משהו ושם
ד משהו שם י"ט
וקרי' מאיר שם
במקרא ה קשנר שם
ו ו מ"א דרב שם
יט לקרי' עלקא
ז ב"מא שם י"ח

שערי תשובה

באר היטב

ע"ש: (י) קטנים, ובלבד שלא יביאו קטנים ביותר, שמבלבלים דעת השומעים, מ"א, צען של"ה:
(ב) יושב, אכל הסבכה מהנה קצמו, מ"א: (ג) שאוקרים, הנינו במקום שהמנהג שאין ססון קורא לשלם המגלה, אכל במקדמתו משמירין אחר שיקרא לפני הקורא משהו הנפיש יקרא בלשון, זה

משנה ברורה

לעצמו, וכן העתיק ב"רד"ה ס"ס: ו (טו) מנהג טוב להביא וכו'. כדי לחנכם במצות פרסומי נשא, ומשעם זה נוהגין שהקהל לקרות אלו הפסוקים בקול רם [גדלמן בסימן תרצ קע"ח יז], שהם עקר התחלת הנס וסופו, והם: איש יהודי, ומרדכי יצא, יהודים, פי מרדכי, כדי לעורר הקטנים: שלא ילשנו וימנו לבם על הקריאה, ומקריין אותם הפסוקים כדי לחנכם [לבוש]: (ז) קטנים וקטנות, ובלבד שלא יביאו קטנים ביותר, שמבלבלין דעת השומעים [מ"א ושי"א]: (יח) לשמע וכו', ועקשו בעונותינו הרבים נהפוך הוא, שבלבד שאינם שומעים, אלא הם מבלבלים שגם הגדולים אינם יכולים לשמע, וכל ביאתם הוא רק להפחות את הקול, וכן אין האב מקים מצות חנוכה כלל, ובאמת מצד מצות חנוכה צריך כל אב להסתייג בקניו הקטנים אצלו ולהשגיח עליהם שישמעו בקריאתה, וכשיגיע הקורא לזכר שם 'המן האנגי' רשאי הקטן להפחותו במנהגו, אכל לא שיהיה זה עקר הבאת הקטן לבית המדרש: (יט) מקרא מגלה, ועקשו נאמי לכל אדם שיהיה לו מגלה בשדה ולקרא בלשון מגלה במגלה, דאי אפשר לשמע מהשליח צבור מחמת רעש ובלבול שפנים ומשמיעים קול, ונאמי לכל ישאל לנהג ב[ס] מי שהיכלת בידו [פמ"ג], ועין לקמן בסימן תרצ קע"ח ד: **א** (א) בין יושב, מיהו, הבקבה (ב) בקרף בעמידה: (ב) אכל לא יקרא וכו', ורצה לומר, דאם קורא בצבור צריך לקרא בעמידה: ועין באור הלכה שצדדנו דעמידה על-פני סמיכה שרי לענין מגלה: (ג) ואסור לחזן וכו', דלהוציא בצבור (ג) הוא ענין כבוד, ואין נאמי לאדם לחלק כבוד לעצמו כל זמן שלא כבודו: (ד) ובלבד שיהיו קטנים, וכל זה באינו קבוע לקח, אכל בשליח צבור קבוע (ב) בעונותינו לכה אין צריך להסתייג: **ב** (ד) ויוצאים הם וכו', ולא אמרין דתרי קלי לא משתמעי שפיר כדאמרין לענין קריאת התורה והארי דוכתי, דקריאה זו חביבה ביותר מפני הנס, (ד) ויהיב דעתה לשמע היטב: (ה) ויצא, לא יצא: (ה) צריך לקרותה בלה, והוא (ט) לעכובא, ודעת רב הפוסקים, שהאפלו אם חפר ממנה רק תבה אחת: לא יצא: (ו) ומתוך הפתח: ומתבאר בש"ס, דאפלו קורא כל פסוק במגלה אלא (ו) שלא היתה המגלה כשנה, נמי מקרי בעל-פה ולא יצא: (ז) ויצריה שתהא כחובה וכו', ורצה לומר, דמה שאמרו 'לא יצא' הנינו אם קרא בעל-פה את כל המגלה או רבה, אכל אם קרא מקצתה כשנה דיעבד, ואפלו אם היתה סבת קריאתו בעל-פה מפני שהסופר השמיט בה איזה תבות באמצעה עד קצתה והכחה הקורא לקרואם בעל-פה, אף שלכתחלה אינו נכון לקרות במגלה שחוקרה תבות, מכל מקום בדיעבד יצא: (ח) אכל בדיעבד וכו', ואם אין לו מגלה אחרת, (י) קורא בה לכתחלה: (י) אפלו עד הענינה, וקצתה: יש לענין

שער הצינור

(ב) מנהג אבותיהם, ועין פתחיהו ששלם הגם השומעים התבונה, בין יוצאין עלידי שמיצה טשים דמשמע כעונה, צריכין פסוק לעמוד: (ג) מרדכי: (ד) מנהג אבותיהם ושי"א: (ז) ומבאר בלשון הפוסקים שאפלו לכתחלה יכולים לקרא כמה בני אדם בבת אחת, וכן הוא גס'ין לשון הגרונא, עין שם ב"ר כח עמוד ב, וכן מבאר עוד יותר פתוספתא שם, ועוד מבאר פן בסוגיא דראש השנה דף כח לענין שמי תצויות פן תצדו, ויפי פסקתה הגמרא שם דאידי דחביבא יהיב דעמה, וכן פסב רש"י וכו' פן סגיא ומגלה: אכן מלשון הרמב"ם משמע לקרוא דלענין היעבד מיתקנה האי דינא (ואולי יש לרחות ולשנא דמתניתין נקט וידוכו, ותי אמי שפיר טכי מה דמסי' ונדול קורא עם הקטן, עין שם דמשמע אפלו לכתחלה, וצריך ציון), וכן מבאר ביתר שמיא פתגלה שם וכפשוטה דמתניתין דמטי' קראו שנים יצאו, ובפרוקא דקאמר 'אפלו עשרה' וכו' נראה דגרסי שם גס'ין יצא' ובכמתניתין, עין שם ב"מאירי ואחריון מצינו שפן הוא הגמרא ברבנו חננאל, וליפי זה צריך לומר דגמי שופר שהפירו תרי קלי אף לכתחלה מיעום דמצינוה ב"ר, וצריך עין: (ס) ולאפוקי מטאן דאמר בגמרא דעקר חייבא הוא מ"איש יהודי' או מ"אמר התקרים האלה' ששם מתחיל עקר הנס: (י) באין המבאר לקמה, דהוא לעכובא: (י) פן נראה לעיניה דעמי וכן מוכח בשאלמות פקדוש וקתל:

הַלְבוּת מְגִלָּה סִימָן תַּרְפֵּט תַּרְצ

ביאורים ומוספים

שרין העמידה הוא מדיני הספירה עצמה (ראה ביאור הגר"א א"ח סי' כה ס"ק ל), אם כן יש לשומע דיבור של ספירת חבירו שהיה בעמידה, ואין צורך השומע לעמוד. מה שאין כן בדינים שאינם בעצם הדיבור אלא דינים במבדק, כגון בברכת המגילה שרין העמידה בה אינו דין בדיבור של הברכה אלא דין במבדק, שכבוד הברכה שהמבדק אומרה בעמידה [כמבואר במשנה"ב כאן (ס"ק א)], שרין הברכה הוא בעמידה אף שאת הקריאה עצמה אפשר לקרוא בישיבה, וראה פני יהושע (מגילה כא, א), אם כן גם השומע אף שנחשב במבדק בדיבור של חבירו, צריך שתהיה ברכתו בעמידה, כי הוא דין במבדק שברכתו תהיה בעמידה, וכן לענין עמידה בחזרת השי"ץ, כיון שרין העמידה אינו מדיני הדיבור של התפילה אלא דין במתפלל, יש לו לעמוד בתפילתו, וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק נב), וראה עוד בשלמי תורה (פורים סי' כב אות א-ב עמ' ריח).

ולענין תקיעת שופר, כתב לעיל (סי' תקפה ס"ק ב) שהתקיעות שקודם תפילת מוסף נקראות תקיעות דמיושב, מאחר שרשות לישוב בהן [ורק מצד המנהג עומדים גם בתקיעות אלו], ואף שהתקיעות צריכות להיות בעמידה ובעל התקוע עומד בשעה שתוקע, לא הטריחו את הציבור ששומעים את התקיעות לעמוד בהן, משום כבוד הציבור, וגם משום שעתידים לשמוע במעומד את התקיעות שעל סדר הברכות.

[משנה"ב ס"ק ב]

דאם קנדא פצבד צרף לקרא פֿעמֿידה.

3) וכן לענין ברכת הגומל, הביא לעיל (סי' ריט ס"ק ד) בשם הרמב"ם (פ"י מהל' ברכות ה"ח) שיש לאומרה בעמידה, ובשו"ת חתם סופר (א"ח סי' נא) ביאר שהוא משום כבוד הציבור (שהרי נאמרת בפני עשרה). וראה במשנה"ב שם שהבאנו עוד טעמים, וראה גם מה שכתבנו לעיל (סי' תכב ס"ק כח) להקשות בשם שו"ת חתם סופר (שם), ובשו"ת הר צבי (א"ח ח"ב סי' קל) שתירץ זאת, והקרא את המגילה לציבור של נשים, הנת הגרשיו אויערברך (שלמי מועד עמ' רעד) והגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות פורים עמ' 15) שרשאי לשבת, כי לא שייך בזה דין של כבוד הציבור.

[משנה"ב ס"ק ג]

קל זמן שלא פְּדוּהוּ וכו', אין צריך לְתַקְיָין.

4) ומטעם זה כתב לעיל (סי' קלט ס"ק ח) שלא יעלה אדם לתורה אלא אם כן קראוהו לעלות וראה עוד טעם שם.

5) וכן לענין שליח ציבור היורד לפני התיבה להתפלל, כתב השו"ע לעיל (סי' נג ס"ז) ובמשנה"ב שם (ס"ק מג) שלא ימתין עד שיאמרו לו לרדת לפני התיבה, שהרי כבר מינהו לכך, וראה בב"י שם שכתב שלא רק שאינו צריך להמתין, אלא אף אין ראוי לו להמתין, כי אם ימתין נראה שאינו סומך על דיבור הציבור שמינהו לכך, אכן, במשנה"ב כאן הלשון הוא 'אין צריך להמתין'.

[מהל' ד"ה אבל]

דְּבִשְׁמֵי הַקֶּסֶק וְשֶׁלֹּסֶף עַל זֶה לְתַקְיָין.

6) וסמיכה מועטת, דהיינו שאם ינטל הדבר שעליו נסמך לא יפול, כתב במשנה"ב לעיל (סי' צד ס"ק כב) שנחשבת בעמידה, וכן כתב בבית"ל לעיל (סי' תכב ס"ז ד"ה מעומד), וכן משמע במשנה"ב לעיל (סי' תקפה ס"ק ב וסי' תרו ס"ק ז). [ואם כן לפי זה יש להתיר סמיכה מועטת בקריאת המגילה אף שלא בשעת הדחק].

וראה עוד בבית"ל לעיל (סי' תכב שם) ובשעה"צ לעיל (סי' תקפה ס"ק ב) שדעת הבית מאיר והברבי יוסף שבכל מקום שחוב המשך במילואים עמוד 128

[משנה"ב ס"ק טז]

כְּדֵי לְעִזְרָה הַקְּטַנִּים.

32) ושם כתב במשנה"ב (ס"ק נח) שקוראים פסוקים אלו בקול רם משום שמחה.

[משנה"ב ס"ק יט]

וְרָאוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל לְהִגֵּךְ בְּיָג.

33) וכן כתב לקמן (סי' תרצ ס"ק כו) בשם הפמ"ג שנכון לכל ירא שמים לעשות כן, ואם אין לו מגילה כשירה, כתב לעיל (ס"ק ה) שתפוס בידיו על כל פנים חומש בעת הקריאה, וכל חיבה שלא ישמע מהבעל קורא יקרא מן החומש, וכן כתב לקמן (סי' תרצ ס"ק ט).

סימן תרצ

דיני קריאת המגלה

[משנה"ב ס"ק א]

מִיָּהוּ, הַכֹּרֵךְ יִבְרַךְ בְּעִמְיָדָה.

1) וכן לענין ברכת ציצית, כתב השו"ע לעיל (סי' ח ס"א) שיש לאומרה בעמידה, וכתב המשנה"ב שם (ס"ק ב) שהטעם הוא משום שכל ברכת המצוות צריכה להיות בעמידה, וכן כתב בשעה"צ תקפה ס"ק א) לענין הברכה על תקיעת שופר, וכן כתב בשעה"צ לעיל (סי' תפט ס"ק ז) לענין הברכה על ספירת העומר, [ובפמ"ג (א"א ס"ק א) כתב שאף בברכת המצוות, אין צריך לעמוד אלא בברכה על מצוה שאין בה הנאה לגוף, אבל ברכה על מצוה שיש בה הנאה לגוף, כגון ברכה על שחיטה, הפרשת חלה, קידוש וברומה, דינה בברכת הנהנין לענין זה, ואין צריך לעמוד בשעת הברכה].

ומטעם זה כשאומר ברכת 'שהחיינו' שלפני הקריאה, רעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות כב) שיכול לשבת, ורק בשתי הברכות הראשונות [על מוקרא מגילה ושעשה נסים] יש לעמוד, אכן ברכת 'הרב את ריבנו' שלאחר הקריאה, כתב הבן איש חי (שנה א פר' תציה אות ד) שיש לברכה גם כן בעמידה, וכן רעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש שם אות כד), והוסיף, שגם הציבור צריכים לעמוד כששומעים ברכה זו.

[שעה"צ ס"ק א]

כְּשֵׁם דְּשׁוּמֵץ כְּעוּנָה, צְרִיכִין גַּם יָדָן לְעַמְדָּה.

2) ומטעם זה כתב הרמ"א לעיל (סי' קבר ס"ד) שיש אומרים שכל הציבור צריכים לעמוד בשעת חזרת השי"ץ, וביאר המשנה"ב שם (ס"ק כ) שבין שמוכונים ושומעים את תפילת השליח ציבור, ושומע כעונה, הרי הם כאילו מתפללים בעצמם, אמנם, לענין ספירת העומר, הביא בבית"ל לעיל (סי' תפט ס"א ד"ה ומוצה) את דברי הרי"ץ גיאות שמשמע מדבריו שרק השי"ץ שאומר את הברכה צריך לעמוד, אבל הציבור שיוצאים בברכה מדין 'שומע כעונה', אינם צריכים לעמוד.

ובבאור הסתייה ביאר הגר"ד בהן (מוריה שנה כו גליון יא-יב עמ' קט) לפי רובו של החזו"א (א"ח סי' כט) שענין 'שומע כעונה' היינו שהשמיעה מייחסת את דיבורו של המשמיע לשומע, ואין הכוונה בזה שעל ידי השמיעה יוצא השומע בדיבורו של חבירו, אלא שעל ידי שמיעתו הוא נחשב כעונה בעצמו את דיבור חבירו, ואם כן בכל הדינים שהם תנאי בעצם הדיבור כגון שצריך שישמיע לאוזנו וכו', מועיל מה שדיבור חבירו היה 'משמיע לאוזנו', שהרי נחשב שהשומע עונה את הדיבור הזה, ולכן בספירת העומר כיון

מילואים הלכות מנלה סימן תרפה תרפמ המשך מעמוד קודם

בקריאה כמבואר במשניב כאן, ויש לצרף לזה את דעת שו"ת תורת חסד (ארוח סי' א) שבדיעבד כשהקטן אינו לפנינו לבדוק, יש לסמוך אפילו לעמך דאורייתא על חזקת שנים שמסתמא הביא גם סימנים נראה בביה"ל לעיל (סי' לט סי'א ד"ה או) שהביא בזה מחלוקת אם סומכים על החזקה בדיעבד גם לענין דאורייתא, ונשאר בצי"ע, ובביה"ל לעיל (סי' יא סי'ב ד"ה טראן) צידד להקל. מאידך, דעת הגר"ג קרליץ (אגרת הפורים פ"ג עמ' ב) שבקריאת המגילה של יום שחובתה הוא מדברי קבלה, אין להקל, אלא אם כן יש לער כבד זקן, שאז אינו צריך בדיקה כמבואר במשניב לעיל (סי' קמא סי' ג ובשערי צדק סי' ה). [ובשערי צדק המצוינים בהלכה (סי' קמא סי' ג) כתב שמי"ט יכול להוציא נשים אף בקריאה של יום, כי חיוני במגילה הוא רק מדרבנן כמבואר בטור אבן (מגילה ד, א ד"ה נשים)].

19) ודעת הרמב"ן (קידושין לא, א, הביאו השע"י לעיל סי' קפו סי' ד) שקטן אינו יכול להוציא גדול אף כשהקטן הוא יחד דרבנן, כיון שחובת הקטן מדין חינוך אינו כשאר חובת דרבנן, משום שעל הקטן עצמו אין חובת כלל, ורק אביו הוא שמחוייב לחנוכו. [ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' יד סי'א ד"ה להצריך)].

[משניב ס"ק ו]

או קטן? (18) וכו', ה'לגבי קטן ה"י גרי דרבנן? (19).

18) ולענין נער בן שלוש עשרה שלא ידוע אם הביא כבר שתי שערות, האם יכול להוציא ידי חובה את הגדולים בקריאת המגילה [שקודם הבאת שתי שערות דינו כקטן אף שהוא בן י"ג, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' נה סי'ט)]. כתב במשניב לעיל (שם סי' לא ובסי' רע"א סי' ג ובעוד מקומות) שדוקא לענין דינים דאורייתא לא סומכים על החזקה לומר שכיון שהגיע לכלל שנים מסתמא הגיע לכלל סימני שערות, משום שחוששים למיעוט המצוי שאין להם עדיין שתי שערות, אבל לענין דרבנן אין צריך לבחוק אם יש לו שתי שערות, כי סומכים על הרוב שכבר הביאו שתי שערות.

ולחוצא את הגדולים בקריאת המגילה של יום שהיא מדברי קבלה [וכדברי תורה דמיא כמבואר בשע"י לקמן (סי' תרצ סי'ק מא) שרק הקריאה של יום היא מדברי קבלה, וראה לקמן (סי' תרצב סי'ק יד) שמשמע שאף קריאת הלילה היא מדברי קבלה כמובא בדבריו שם], דעת הגר"ש אלישיב (תורת המועדים סי' ג, פסקי שמועות עמ' פג) שיכול להוציא אחרים ידי חובה גם בקריאת המגילה של יום, שהרי יש דעות שקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא אחרים

הלכות מנלה סימן תרפה תרצ המשך מעמוד קודם

[משניב ס"ק ה]

יְדַעַת רַב הַפּוֹסְקִים (וכו', רַק פְּהָא אֶתְחַתְּ).⁹

8) וכן כתב להלן (סי' ק"ט), אכן כתב שם, שכך דעת כמה פוסקים, וכן כתב להלן (סי' קמ"א ובסי' תרצב סי' ט) בסתמא, וראה בביה"ל לקמן (סי' ד"ה אין) שהביא את דעת החולקים [בתיבות שאינם מפסידים את הקריאה, כגון שהשמיט תיבות יבני הרמכים], ומסקנת דבריו שם.

9) וכן כתב לעיל (סי' תפ"ח סי' ב) ובשע"י שם (סי' ב) לענין קריאת הלל שלם, שאם החסיר תיבה אחת, לא יצא ידי חובה, וכמו במגילה, ובביה"ל לקמן (שם) הביא כשם הה"י אדם שאפילו אם חיסר בקריאתה אות אחת, חוזר וקורא את המגילה.

[משניב ס"ק ו]

וּמְהוּף הַקְּטָבִים.¹⁰

10) ואם הבעל קורא ראה את התיבות בתוך המגילה ועצם עינו וקרא אותן בעל פה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארו"ח ח"ג סי' י"ט) שמסתבר שנחשב בקריאה מתוך הכתב כל זמן שכל אדם זוכר את התיבות מחמת ראייתו אותן בתוך המגילה, והוסף, שאם קורא את התיבות בתוך כדי דיבור לראייתן בפנים, מסתבר שמותר אף לכתחילה, אך טיים שצ"ע לדינא.

[משניב ס"ק ח]

קוֹרֵא כִּה לְכַתְּחִילָהּ.¹¹

11) ויחיד הקורא במגילה כזו שמייעט תיבותיה חסרות באמצעה, כתב השע"י אפרים (שער ו סני"ט) ובפתי שיערים שם (סי' פ"ט) שלא יכרך, ורק כשקורא בציבור במגילה כזו יכרך, וכן דעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה פורים פריט סי'ב) למעשה.

[משניב ס"ק ט]

יְהַצִּיחֵהוּ.¹² יֵשׁ לְעִין.

העמידה הוא רק מדרבנן, מותרת כמיכה [אפילו כשנשען באופן שאם ינטל הדבר שנשען עליו, יפול].

[משניב ס"ק ז]

יְהִיב הַעֲתָה לְשִׁמְעַי הַיֵּטִב.⁷

7) ומטעם זה כתב הרמ"א לעיל (סי' תקפ"ח סי'ג) שאם שמע בראש השנה תקיעת שופר משנים שתקעו בשופר כאחד, יצא ידי חובה, וביאר המשניב שם (סי' יא) שאף שבכל מקום אומרים יתרי קלי לא משתמע, בחקיעת שופר שהיא מצוה הבאה מומן לזמן וחביבה עליו, נותן דעתו לשמוע יפה. אמנם, לענין חקיעת שופר, כתב שם במשניב ובביה"ל (ד"ה ואם), שיש אומרים שכל זה דוקא אם כיוון לצאת מאחד מהם, שאז יש לומר שהואיל והדבר חביב עליו, קול השופר האחר שממנו אין הוא רוצה לצאת ידי חובה, אינו מפריע לו בזה, אבל אם כיוון לצאת משניהם יחד [כגון שרצה לצאת ידי חובת שלשה סדרים של תרי"ת משלשה בני אדם שתוקעים תרי"ת בבת אחת], לא יצא אפילו ידי אחד מהם, כיון שאי אפשר לשמוע היטב שני קולות כאחד, וי"א שאף באופן זה אומרים שיתרי קלי משתמע בחקיעת שופר שחביבה עליו ויחצא ידי חובת שלשה סדרים בפעם אחת.

ומטעם זה כתב לעיל (סי' תפ"ח סי' ח) גם לענין הלל בפסח, שאפילו כמה אנשים יכולים לקרוא ביחד את ההלל השומעים יוצאים בכך ידי חובה, כיון שהלל חביב להם משום וכוונת הנט, נותנים דעתם לשמוע, ומטעם זה נוהגים גם שכשירשבים ביחד כמה משפחות, מקדשים ביחד ומוציא כל אחד את בני ביתו, משום שהקידוש חביב להם ונותנים דעתם לשמוע, אך הוסיף, שמי"ט יתיר טוב שלא יקדשו בבת אחת, ואמנם, לעיל (סי' רע"א סי' ג) כתב לענין קידוש שיתרי קלי לא משתמע.

אכן, מי שמחוייב בידו מגילה כשירה וקורא בפיו יחד עם הבעל קורא, כתב בשע"י להלן (סי' יא) שיוהר לקרוא בלחש, שמא יתן השומע לבו לקריאתו ולא לקריאת הש"ץ, ולא יקרא בקול אלא אם כן מכון להוציא בכך כל מי שיתן לב לקריאתו ולא לקריאת הש"ץ.

